

Sota ja raha

Venäjää vastaan asetetut talouspakotteet ovat olleet poikkeuksellisen laajat. Pakotteita asettaneet maat ovat myös sitoutuneet niihin hyvin, monia tärkeitä kauppakumppaneita myöten. Kuten Heli Simola tämän Raha-teemanumeron vertaisarvioidussa artikkelissaan toteaa, pakotteiden vaikutukset Venäjän talouteen eivät kuitenkaan ole olleet poikkeuksellisen suuria. Venäjän bruttokansantuotteen notkahdus vuonna 2022 jäi vain pariin prosenttiin, ja viimeisimpien arvioiden mukaan se kuitataan jo vuoden 2023 aikana vastaavansuuruisella nousulla. Syynä on se, että suuri määrä maita on jäänyt pakoterintaman ulkopuolelle, minkä lisäksi Venäjän valtion tukitoimet ovat pienentäneet pakotteiden vaikutusta. Näyttää selvältä, että pakotteilla ei Venäjää saada sotaansa Ukrainassa lopettamaan. Toki massiivinen osa nyky-Venäjän tuotannosta ohjautuu sodan tarpeisiin, mutta kansa vaikuttaa valmiilta tinkimään elintasostaan sodan jatkamisen nimissä. Rahaa sotimiseen Venäjällä siis kyllä riittää. Toistaiseksi sitä on riittänyt Ukrainallakin, mutta sitä tukevista maista, esimerkiksi Puolasta ja Slovakiasta, on alkanut kuulua merkkejä ainakin aseellisen tuen mahdollisesta vähenemisestä. On myös vaikea ennakoida, mitä tapahtuu Yhdysvaltojen ratkaisevan tärkeälle tuelle ensi vuoden presidentinvaalien jälkeen.

Venäjä maksaa rintamalle lähteille sotilaille maan normaaliin palkkatasoon nähden todella houkuttelevia summia, joille monen on vaikea sanoa ei. Hyvät tulot kasvattavat sodan kannatusta myös sotilaiden perheiden keskuudessa, vaikka omaisilla luulisi olevan erityisen hyvät syyt vastustaa sotaa. Sotilaiden korkeat palkat osoittavat myös sen, että valtiolla on kyllä varaa jakaa rahaa kansalaisilleen, kun vain halua on. Väistämättä herää kysymys, olisiko hyvinvointia voinut jakaa laajemmin jo aiemminkin, kun jaettavaa kerran on.

Sodan vaikutuksia Venäjän talouteen käsittelee tämän numeron esseessään myös Laura Solanko. Vaikka valtion sodan tarpeisiin käytettävä rahakirstu näyttääkin olevan pohjaton, sodan vaikutukset Venäjän rahoitusmarkkinoihin ja ulkomaankauppaan ovat Solangon mukaan huomattavia. Molemmissa muutoksen suunta on itä: juan on korvannut eurot ja dollarit, ja Kiinan merkitys kauppakumppanina on entistä keskeisempi. Voitaneen sanoa, että pakotteilla on ainakin saatu pakotettua Venäjä tiiviiseen talousyhteistyöhön Kiinan kanssa ja tukeutumaan kauppapolitiikassa jopa Pohjois-Korean kaltaisiin valtioihin. Vaikka maan sisällä Venäjä yrittää markkinoida tämän muutoksena parempaan, jää se yhteistyössä Kiinan kanssa vakavasti alltiiksi hyväksikäytölle. Vaikka Venäjä on jo pitkään katsellut itään päin, ei sen intresseissä varmastikaan ollut näin haavoittuvainen asema kansainvälisillä markkinoilla.

Sodan vaikutuksia talouselämään Venäjällä käsittelee myös Markku Sippolan essee, joka tarkastelee pohjoismaisten yritysten toimintaa maassa hyökkäyssodan alkamisen jälkeen. Yritykset tasapainottelevat eettisesti kestävien toimintatapojen ja maksimaalisen voitontavoittelun ristipaineessa, ja kukin pohjoismaisessa omistuksessa olleista venäläisyhteisistä on reagoinut tilanteeseen omalla tavallaan. Kun yksi yritys on vetäytynyt Venäjältä kokonaan, jatkaa toinen tuotantoa entisellä kapasiteetillaan. Hieman erilaisen näkökulman rahaan Venäjällä ottaa Angelina Davydovan, Miina Hujalan ja Adel Kimin essee, joka käsittelee taiteeseen ja erityisesti residenssitoimintaan liittyviä tukirakenteita. Pitkälti vallanpitäjiin läheisesti kytkeytyvien oligarkkien ja erilaisten valtion apurahojen varassa pyörivä toiminta jättää taiteentekijöille niukasti valinnanvaraa etenkin nyt, kun ulkomaiset rahoituslähteet on tehty pitkälti mahdottomiksi. Valtiosta riippumattoman taidetoiminnan toimintamahdollisuudet näyttävätkin jäävän yhä kapeammiksi, sillä ilman rahaa ei edes taide-elämä kukoista.

Numeron neljännessä esseessä Taneli Ristola ruotii Venäjän ydinasepelotteeseen liittyviä diskursseja. Asema maailman suurimpana ydinasevaltana on epäilemättä keskeinen osa Venäjän kansallista identiteettiä. Lisäksi se vahvistaa Venäjän valtion imperialistista identiteettiä mahdollistamalla laajentumishaluisen toiminnan, jonka seurauksia olemme Ukrainassa joutuneet seuraamaan. Ristola osoittaa, miten sekä Putinin että Venäjän sotilaspoliittisen eliitin puheissa ja kirjoituksissa painottuu kuitenkin ydinasepelotteen Yhdysvaltojen uhalta puolustautuva merkitys.

Numeron kolumnissa Elisa Movtayeva, Virve Marionneau ja Johanna Järvinen-Tassopoulos osallistuvat viime vuosina velloneeseen keskusteluun rahapeliä haitoista nostamalla esiin sen havaintonsa, että Suomen peliongelmaiset venäjänkieliset kokevat jäävänsä täysin osattomiksi yhteiskunnan avusta. Taideosastolla Ira Österberg viimeistelee vuosia 2021–2023 käsittelevän euroviisutrilogiansa esittelemällä viimekeväisten Euroviisujen slaavilaisia esiintyjiä. Numero sisältää myös Oksana Kanervan väitöslaktion venäjän onomatopoeettisista verbi-interjektioista, Sari Heikkisen arvion Anna Kinnusen, Maija Könösen ja Sinikka Vakimon toimittamasta vanhuutta Suomessa ja Venäjällä käsittelevästä artikkelikokoelmasta sekä Jukka Korpelan arvion Martti J. Karin ja Antero Holmilan uutuudesta *Miksi Venäjä toimii niin kuin se toimii*. Arvion kirjoittamisen jälkeen menehtyneen Karin muutaman vuoden takainen kansantajuinen verkkoluento nousi Venäjän hyökkäyssodan myötä suureen suosioon, ja laajaa huomiota on tämä kirjakin saanut osakseen. Korpela arvioi teosta ennen kaikkea historiatieteen näkökulmasta. Lopuksi Ajankohtaista-osastolta löytyvät raportit Tarton ja Helsingin yliopistojen järjestämästä venäjänkielisen kirjallisuuden ja kulttuurin konferenssista sekä keväisestä BASEES-konferenssista.

Tämänkertaisen numeron toimittamista on varjostanut toimituskuntamme jäsenen Dragana Cvetanovićin yllättävä poismeno. Dragana oli monessa mukana ollut aktiivinen, laajasti arvostettu ja rakastettu toimija, jota jääme toimituksessa surulla kaipaamaan. *Idäntutkimukseen* hän tuli vuonna 2019, ja on vastannut mm. kirja-arvioiden osastosta.

Surun keskelläkin työ jatkuu, ja lokakuun lopulla odottaa kaksi perinteistä syystapahtumaa, joissa *Idäntutkimuksen* on taas läsnä: Aleksanteri-konferenssi järjestetään Helsingin yliopistossa otsikon ”Decolonizing Space in the Global East” alla 25.–27.10. ja Helsingin Kirjamessut Messukeskuksessa 26.–29.10.

Idäntutkimuksen ensi vuoden numeroiden teemoja ovat vuoden alussa ilmestyvän vapaan teeman numeron jälkeen Vastarinta, Keski-Aasia ja Arki. Tarkempi kirjoituskutsu käsikir-

joitusten takarajapäivämäärien kera löytyy tämän numeron sivuilta sekä lehden kotisivuilta osoitteessa journal.fi/idantutkimus. Kuten aina, jokaiseen numeroon saa mieluusti lähettää juttuehdotuksia myös teeman ulkopuolisista aiheista.

Mukavaa syksyä!

Helsingissä 21.9.2023

Mika Perkiömäki